

Met Zijn ogen zien

Onze maatschappij is zo ingericht dat we in ons dagelijks leven kunnen doen alsof Christus niet bestaat. Sterker nog: Hij is verbannen uit onze samenleving. Waar je ook maar kijkt: in onze scholen, winkels, banken, fabrieken, in ons dagelijks verkeer is geen spoor van Hem te vinden. In plaats daarvan leven we in een wereld waarin macht en geld, algoritmen en efficiëntie de dienst uitmaken. Dat klinkt misschien radicaal, maar we beseffen dat pas goed als ons leven aan een zijden draad hangt. Het is een bekend verschijnsel dat alles er anders uit ziet wanneer iemand op het glazen bruggetje is geweest en terugkeert in het leven na een bijna dood-ervaring. Wat belangrijk leek in ons alledaagse bestaan, wordt plotseling onbeduidend; het schijnbaar onbeduidende blijkt soms van grote waarde te zijn. Op de grens van leven en dood verschijnt ons leven als een open boek, waarvan de bladzijden dicht beschreven zijn: niets van wat we gedacht, gesproken en gedaan hebben gaat verloren. Het wordt bewaard - niet in onze herinnering, maar in het bewustzijn van de Heer van ons lot. Iemand, die terugkwam van de ervaring op de grens van dood en leven, zei: 'Zijn blik bewerkstelligde, dat ik mijzelf met Zijn ogen zag.'

Wat in deze uitzonderlijke ervaring tot verschijning komt, zal eens voor ieder mens werkelijkheid worden. 'Alle geslachten der aarde zullen de Mensenzoon aanschouwen', zegt Christus in Zijn apocalyps. En Johannes voegt er aan toe: 'Elk oog zal Hem zien, ook zij, die Hem doorstoken hebben.' Hoe kunnen wij ons voorbereiden op die ontmoeting? En hoe zullen wij ons staande kunnen houden wanneer we eens oog in oog zullen staan met de Mensenzoon?

In de mensenwijdingsdienst is er een ogenblik, waarop we letterlijk voor Christus staan. Op dat ogenblik geven we onszelf aan Hem, zoals Hij Zichzelf aan ons geeft - onvoorwaardelijk. Daarom heet het communie: de hoogste vorm van gemeenschap.

Wanneer je dit geschenk ontvangt, besef dan: Ik sta voor Hem. Ook al ben ik blind: Hij ziet mij. Hij geeft Zichzelf aan mij. Hij raakt mij aan. In dit besef bereid ik mij voor op het ogenblik, dat ik mijzelf met Zijn ogen zal zien.

4 december 2022

Woorden als zaadkorrels

De tekst van de mensenwijdingsdienst bestaat uit woorden die als zaadkorrels zijn, die er op wachten om vroeg of laat te ontkiemen. Sommige van die woorden en zinnen zijn beloften voor de toekomst, die in de vorm van een mogelijkheid worden uitgesproken. Soms ontbreekt zelfs het werkwoord, zodat niet duidelijk wordt of het een wens, een bede of werkelijkheid is: 'Christus in u.'

Wat wordt daarmee bedoeld? Is Hij in ons? Of vragen we Hem om in ons te wonen? Of worden we opgeroepen om Hem woning te geven? Wie kan van zichzelf zeggen: Christus is in mij?

'Ons leven is Zijn scheppend leven.' Is dat in ons dagelijks leven al tot verschijning gekomen? We doen gewoonlijk alsof ons leven niet van Hem, maar van onszelf is. Misschien zullen we in een verre toekomst, terugkijkend vanaf het hoogste standpunt, in staat zijn om te herkennen: Ja, ons leven was Zijn scheppend leven.

Maar dat betekent niet dat we lijdzaam moeten afwachten tot het misschien zo ver is. In tegendeel: iedere dag, ieder moment doet een appèl aan ons: kun je deze dag, dit ogenblik tot Zijn scheppend leven maken? Kun je dat zelfs doen met het geestdodende dagelijks werk, dat talloze mensen in onze tijd moeten verrichten? Miljarden mensen op aarde moeten als onbeduidende schakel in de keten of als slaaf van de techniek werken. Als je hen vraagt: 'Waar doe het het voor?' is het ontvullende antwoord gewoonlijk: 'Ik doe het voor het geld.'

Maar ook het meest ondankbare, schijnbaar zinloze werk kan een bijdrage geven aan het leven op aarde, wanneer we niet alleen vragen: Wat doe je? maar ook: Hoe doe je het?

Bij alles wat we doen ziet iemand ons - iemand, die Zijn scheppende leven met ieder mensenleven wil verbinden. Zijn diepste verlangen is: Ik in u en gij in Mij. Alles wat wij doen kunnen wij doen in het besef: Ik doe het voor de aarde, voor mijn broeders, voor mijn zusters, voor Hem, die in ons wonen wil: Christus in ons.

20 november 2022

'Gij hebt de naam dat gij leeft, maar gij zijt een dode.' (Apocalyps 3:1

Onze westerse wereld heeft het moeilijk met religie. En dat is begrijpelijk: eeuwenlang hebben we onder het juk gezeten van kerken, die ons de wet hebben voorgeschreven - en nu we los van dogma's zijn willen we op eigen benen staan, los van God. 'Op de plaats van God: de vrije mens.' (*) Deze overmoedige leuze, die aan het eind van de negentiende eeuw klonk, is in onze tijd werkelijkheid geworden.

Religie heeft te maken met overgave en hulpeloosheid. De dichter Novalis drukt het radicaal uit: 'Hoe hulpelozer, des te ontvankelijker voor moraal en religie.' Wij proberen juist het omgekeerde te bewerkstelligen: 'Hoe zelfstandiger, des te vrijer van moraal en religie.'

Maar zijn we werkelijk zo vrij? Wie maar even boven de alledaagse werkelijkheid uitkijkt beseft, dat we zijn overgeleverd aan een welvaartsmaatschappij, die ons een leven lang wil voorschrijven wat we moeten doen. Voor de geestelijke wereld zijn we wandelende doden. Want dood is ons intellect en geestdodend is ons dagelijks werk. Wanneer we na een dag van mechanisch werk, routine en verstrooiing in slaap vallen, heeft niets van wat we die dag gedaan hebben betekenis voor de goddelijke wereld. 'Gij hebt de naam dat gij leeft, maar gij zijt een dode.' Dit ontgoochelende oordeel is in zekere zin voor ieder mens van deze tijd bestemd. Wat kunnen we na een dag van alledaagsheden nog aanbieden aan de goddelijke wereld? Misschien alleen nog maar onze hulpeloosheid, als we beginnen te beseffen wat ons ontbreekt.

Maar juist deze onmacht, deze hulpeloosheid is het, die ons ontvankelijk maakt voor moraal en religie. Om genezen te worden van de dood der materie is het noodzakelijk om te beseffen: 'Krank is de behuizing, die Gij betreedt...' Pas als we bedelaars om geest worden kan Hij ons genezen. Want Zijn kracht komt tot voleinding in onze zwakheid.

(*) Rudolf Steiner: 'An Gottes Stelle den freien Menschen!' , 1892.

30 oktober 2022

Het denkende hart

We leven in een wereld, waarin we gewend zijn alles op afstand te houden. Weliswaar wordt ons de ellende van de wereld dagelijks voorgeschoteld, maar gewoonlijk nemen we die voor kennisgeving aan. Wanneer het dagelijks nieuws de revue heeft gepasseerd, gaan we weer over tot de orde van de dag. We kunnen immers niet veel anders, als we onze dagelijkse verplichtingen na willen komen. De enige manier om deze afstand te overbruggen en toch op afstand iets te kunnen doen is: de ellende van de wereld te behartigen - afgezien van het weinige, wat we daadwerkelijk kunnen doen. Een

meesteres in deze kunst was in de vorige eeuw Etty Hillesum, die zichzelf in de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog de opdracht gaf: 'Ik wil het denkende hart zijn. Ik zou het denkende hart van een heel concentratiekamp willen zijn.' Haar verstoorde leven (*) is een getuigenis van behartiging - terwijl zij uiterlijk gezien niets voor anderen kon doen. Wat blijft er dan nog over? Het denkende hart.

Er is een moment in de mensenwijdingsdienst dat vraagt om behartiging van de wereld. Maar gewoonlijk zijn we op dit hoogtepunt van de dienst zo met onszelf bezig, dat we de rest van de wereld vergeten. Het is immers het meest intieme moment waar wij, ieder voor zich, de vrede ontvangen. Wat voor een vrede is dat?

De mensenwijdingsdienst zelf geeft daar een antwoord op - maar we neigen ertoe dit antwoord te vergeten, wanneer we de vrede van Christus ontvangen. Aan het begin van de communie zegt Hij immers: 'Deze vrede, Mijn vrede met de wereld, kan ook bij u zijn...'

Radicaal uitgedrukt: Zijn vrede is niet voor mij bestemd, maar dóór mij: voor de wereld, met de wereld. Op het kostbaarste moment van de mensenwijdingsdienst, als we de lijdende, strijdende wereld denkend behartigen, kan deze wereld even in ons tot rust komen en vrede vinden.

(*) 'Het verstoorde leven' - Dagboek van Etty Hillesum 1941 - 1943.

23 oktober 2022

'Laat ons...'

In de eerste woorden van de mensenwijdingsdienst is een opdracht verwoord, die ons een leven lang kan begeleiden. Je kunt daarmee een begin maken wanneer je voorafgaand aan de dienst om je heen kijkt: met wie zullen we de mensenwijdingsdienst voltrekken? Wie zijn bedoeld met het woordje 'ons'? Kan ik de aanwezigen op de een of andere manier meenemen in dit grote gebed? Dat wordt al moeilijker wanneer er iemand aanwezig is die ons antipathiek is, of misschien zelfs erger dan dat. Maar ook zo iemand maakt deel uit van het gebed van de mensenwijdingsdienst. Zelfs voor onze vijanden en voor wie ons vervolgen hebben we de opdracht om te bidden (Mattheüs 5: 44).

In de loop van de mensenwijdingsdienst opent zich de kring van de gemeenschap met wie wij bidden. In het offer mogen alle ware christenen en alle gestorvenen instemmen. Zodra we een dierbare gestorvene begeleiden, die aan de andere zijde van de drempel mee offert, beginnen we te ervaren dat niet alleen deze ene, maar talloze gestorvenen willen deelnemen aan de altaardienst. Zelfs als er een paar mensen bidden, kan het 'vol' zijn aan het altaar. Daarom zegt de tekst van de mensenwijdingsdienst: '... allen die gestorven zijn.'

Nog een keer opent zich de altaardienst in het laatste deel voor het woord 'ons.' In de communie gaat het niet alleen om ons levenden, ware christenen en gestorvenen, maar om het leven der wereld. Acht keer klinkt in dit deel het woord 'wereld.' De vrede van Christus is bestemd voor het leven van de gehele wereld. De mensenwijdingsdienst is zo groot, dat wij allen en alles in dit gebed kunnen opnemen. Christus wil niet een kleine uitverkoren groep, maar de gehele wereld verlossen. Dat kan Hij echter niet alleen.

Wellicht zal onze Christengemeenschap in de komende eeuw en eeuwen altijd een onbeduidend kleine beweging blijven. Maar de mensenwijdingsdienst kan ook in een gemeenschap van enkelingen tot in het oneindige groeien.

Christus heeft ons gebed nodig. Moge het woord 'ons' steeds meer groeien en allen omvatten: allen, die aanwezig zijn, alle ware christenen, allen die gestorven zijn - totdat tenslotte de wereld in ons gebed besloten is. Zo kunnen we Hem helpen, het leven der wereld te dragen en ordenen.

16 oktober 2022

Sta op

'Jongeling, Ik zeg u: sta op!' (Lukas 7: 14)

Opstaan is een zaak van wilskracht, die nodig is om de zwaartekracht te overwinnen. Dat kost geen enkele moeite zolang je gezond en sterk bent, maar dat wordt al anders wanneer je vermoeid of uitgeput raakt. Je moet het zelf doen, op eigen kracht. Een ander kan het niet voor je doen. En het wordt nog moeilijker wanneer je ziek of bedlegerig bent. Dan eisen de zwaartekracht en de machteloosheid hun tol. Twee krachten zijn ononderbroken in strijd met elkaar, vanouds verwoord in de uitdrukking: 'De geest is gewillig, maar het vlees is zwak.'

Als dan de beproeving voorbij is en er komt een eind aan een lange, slopende ziekte, kun je ongelooflijk dankbaar zijn dat je weer op twee benen kunt staan, dat je vrij bent om te staan en gaan waarheen je wilt. Is dat werkelijk alleen je eigen geest, die het zwakke lichaam overwint?

Er is nog een andere, min of meer verborgen kracht, die ons wil helpen opstaan en op eigen benen te staan. Die wordt ons toegesproken, telkens wanneer we de moed dreigen te verliezen of wanneer de wanhoop toeslaat. Dat is de stem, die de jongeling van Naïn uit de dood tot leven riep. Dat is de stille, sterke stem die met ieder van ons meegaat tot aan de dood, tot in de dood en in het leven na de dood; de stem die ons toeroept: 'Staat op, laat ons verder gaan.'

25 september 2022

Geen geldbuidel

Hebt geen geldbuidel bij u, noch een reiszak, noch schoenen.' (Lukas 10:4)

Bij het naderen van een mijlpaal in het leven van de Christengemeenschap, het 100-jarig bestaan, is wellicht de belangrijkste vraag: hoe moet het verder in de toekomst? Hoe kunnen we de schat behoeden, die ons is toevertrouwd?

Zoals het gewoonlijk gaat bij de ontwikkeling van een nieuwe beweging, is het ook in onze Christengemeenschap: door menselijke onvolkomenheid is deze beweging niet meer zo ongeschonden en onvertroebeld als in het begin. Dat is voor sommige mensen een reden om zich teleurgesteld af te wenden en op zoek te gaan naar iets anders, iets beters. Wanneer je echter ondanks alle teleurstellingen ervaren hebt wat er in de mensenwijdingsdienst gebeurt - Wie het is, die spreekt en handelt - wil je niets liever dan dit grote geschenk behoeden en uitdragen in de wereld, naar elke stad en plaats waar Christus komen wil. Maar hoe? Hoe gaan we de komende eeuw tegemoet?

Eén ding is zeker: we zullen ons in de toekomst niet kunnen beroepen op in het verleden behaalde resultaten, niet op de verworvenheden van degenen die ons zijn voorgegaan. We zullen in zekere zin

de toekomst met lege handen tegemoet moeten gaan, zonder verwachtingen, zonder oordelen, zonder vooropgezette plannen - alleen vertrouwend op de altijd aanwezige hulp van Degene, die wij aan het altaar dienen.

Om het onbekende land van de mensenwijdingsdienst te betreden moet je de schoenen van je voeten doen, de reiszak van je verworvenheden achter je laten en de geldbuidel van alle geestelijke rijkdom laten liggen. Christus zoekt bedelaars om geest, die leven in het besef: los van Hem heb ik geen kracht om iets te doen.

De beste voorbereiding op deze ongewisse toekomst is, iedere mensenwijdingsdienst als een onbeschreven blad te betreden, also het de eerste keer is dat je Hem ontmoet. En als dat niet lukt: alsof het de laatste keer is dat je Hem ontmoet. Dan zul je ervaren dat Christus het kostbaarste geeft wat er op aarde bestaat: Zichzelf.

4 september 2022

De genezing van de doofstomme 'Hij ging met hem weg van de menigte, zodat Hij met hem alleen was.' (Markus 7: 31 – 37).

De genezingen die Jezus Christus tijdens zijn leven op aarde voltrok zijn geen incidentele handelingen, bedoeld om enkelingen van hun fysieke kwaal te verlossen, maar tekenen. Dit woord gebruiken de evangelisten veelvuldig om duidelijk te maken, dat hun betekenis verder reikt dan de genezing van een enkeling. De mens wordt door dit teken weer in zijn waarde hersteld en tot evenbeeld van God gemaakt.

Het teken van de genezing van de doofstomme is voor dovemansoren gesproken, zolang we nog denken dat het over iemand anders gaat dan over onszelf. Want hoeveel staat er niet in de weg tussen Christus en ons mensen? Het lijkt erop, alsof alles in onze luidruchtige wereld erop gericht is om zijn stem te overstemmen. En niet alleen zijn we doof voor de goddelijke wereld, maar we zijn ook onverstaanbaar geworden. Onze woorden zijn vervreemd van hun goddelijke oorsprong; ze spreken alleen nog maar de taal van de vergankelijke werkelijkheid. Christus is verbannen uit ons dagelijks werk en uit onze alledaagse conversaties.

Het enige wat mij helpt is, dat Hij met mij weg gaat van de menigte om met mij alleen te zijn - en ik met Hem. Daar, in de stilte, waar het rumoer van de uiterlijke wereld niet doordringt, kan ik leren luisteren naar zijn stem en kan ik leren spreken met de taal van het hart, die Hij verstaat. Dan pas, als er niets meer tussen ons staat dan alleen de stilte, kan Hij het verlossende woord spreken: 'Effatha!' - 'Open u!'

28 augustus 2022

Lukas 18 - Genezing van de blinde bedelaar

Wanneer je in termen van getallen, van zichtbare en tastbare resultaten denkt, kom je al gauw tot de conclusie dat Jezus Christus tijdens zijn leven op aarde niet veel heeft bewerkstelligd. Want wat zijn nu twaalf leerlingen op een bevolking van vele duizenden? En wat is nu de genezing van één enkele blinde, vergeleken met talloze blinden die verstoken waren van hulp? Zo is het Evangelie vol van raadsels en ongerijmdheden, die we met ons alledaagse verstand niet kunnen bevatten - en die zelfs

bij veel van onze tijdgenoten wrevel en spot oproepen. Waarom deze ene blinde? Was dat alleen omdat hij bleef roepen en bidden, ook toen de omstanders hem het zwijgen wilden opleggen?

Zo lang we alleen naar de uiterlijke werkelijkheid kijken, staan we voor raadsels. Maar blindheid is niet alleen een kwaal van de ogen, maar ook van het hart. En aan die kwaal lijden we allemaal. De genezing van de blinde bedelaar laat zien wat ons allen ontbreekt, en wat we kunnen doen om geheeld te worden.

De meeste mensen leven in de illusie dat ze kunnen zien. Maar onze oordelen, onze vooroordelen, onze sympathieën en antipathieën maken ons blind voor de werkelijkheid waarin wij leven. Dat merken we pas goed wanneer we in een conflict terecht komen. Gewoonlijk denken we in zulke omstandigheden: Ik heb gelijk - de ander heeft ongelijk. En als we dat wederzijds volhouden wordt het conflict tot een onoplosbare kluwen. En wanneer onverzettelijke standpunten botsen en een levenslange scheiding teweeg brengen, wordt het drama tot een mysteriedrama, dat geen jaren, maar meerdere levens in beslag neemt, voordat we van onze blindheid genezen worden. De eerste stap in dit drama is het besef, dat we hoogstens een glimpje van de werkelijkheid zien. De blinde die aan de kant van de weg zit roept ons toe: wordt je bewust van je blindheid, wordt een bedelaar om geest, bidt tot de Heiland - net zo lang, tot Hij zich over je ontfermt en je ogen opent voor het mysterie van lot en noodlot, van schuld en vergeving.

21 augustus 2022

Een maal delen

Tot drie keer toe deelt Christus tijdens zijn leven op aarde een maal met de mensen die hem omringen: bij de spijziging van de vijfduizend, van de vierduizend en van de twaalf. Alle drie de keren doet Hij hetzelfde: Hij neemt het brood, Hij ziet op naar de hemel, zegenet het, breekt het en geeft het aan de mensen. Het is hetzelfde gebaar dat we herkennen wanneer aan het altaar het brood geconsacreerd wordt. In deze handelingen schenkt Hij onvergankelijke levenskrachten aan het brood; het wordt tot 'geneesmiddel van de onsterfelijkheid.' Zo noemde men in het vroegste christendom dit maal: pharmakon athanasias. Een maal dat meegaat op de levensweg, tot voorbij de dood in het doodloze leven. In de mensenwijdingsdienst wordt daarvoor een uitdrukking gebruikt die in onze taal in onbruik is geraakt: 'het brood dat Hij tot teerspijze gaf.' Het woord teerspijze betekent letterlijk: voedsel voor onderweg. (*) Wanneer bij de spijziging van de vijfduizend dit gezegende brood wordt uitgedeeld voegt de evangelist eraan toe: '... en zij aten en werden allen verzadigd.' Dat kunnen wij van ons alledaagse brood niet zeggen. Nog maar nauwelijks hebben we gegeten of de honger dient zich alweer aan.

Maar wanneer we aan het altaar het maal van brood en wijn ontvangen gebeurt er iets anders. Op dat moment wordt werkelijkheid wat als belofte in de mensenwijdingsdienst wordt uitgesproken: 'Christus in u.' Hij is vanaf dat ogenblik in ons, letterlijk en figuurlijk. En als wij plaats voor hem in ons maken gaat Hij daarna mee op onze levensweg, als teerspijze voor ons eeuwig wezen.

Wanneer we beseffen wat we ontvangen, wie we ontvangen met het maal van brood en wijn, wordt opnieuw bewaarheid wat bij de wonderbare spijziging gebeurde: 'En zij aten en werden allen verzadigd.'

(*) In de Duitse taal: 'Wegzehrung.'

14 augustus 2022